

מאמר ד"ה

לך ה' הצדקה

מכ"ק אדמו"ר

שלמה זלמן מקאפוסט

בן כ"ק אדמו"ר יהודה ליב

בן כ"ק אדמו"ר הצמח צדק

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

יו"ל לראשונה מכת"י מעתיק

כ' מנחם אב יומא דהילולא של המקובל

רבי לוי יצחק שניאורסון

אביו של כ"ק אדמו"ר זצ"ל

נערך ע"י עקיבא שבריק

*Spreading the waters from the spring of the
Holy Baal Shem Tov requires much
time, effort and great detail.*

We need your financial support.

To donate via Paypal or Zelle

please use the links below:

לתרומות והנצחות

<http://paypal.me/ashavrick>

Zelle ashavrick@gmail.com

To be added to the weekly email, please contact me
at: Ashavrick@gmail.com

קיצור לשונו מאגרת של המגן אבות שנדפס בריש ספרו:

צריכים אנו ... להתחזק בעבודת ה' במוח ולב...ללמוד דא"ח יותר מטבעו ורגילותו...ומה שלומד דא"ח, יחשוב אח"כ בע"פ במוחו כל הדרוש כסדר ד' פעמים בהעמקה והתקשרות דעתו בחזק, וכל המרבה הרי זה משובח עד שיהיה נקנה במוחו ממש כו'. וזהו עבודה יקרה מאד שעיי"ז נעשה אדם אחר לגמרי.

(קטעים מתוך הספר המלך במסיבו כ"ה תשרי תש"ל אודות הספר מגן אבות)

כ"ק הרבי: בכלל, המאמרים מיוסדים על מאמרי הצמח צדק אלא שישנם הוספות. ועד"ז מאמרי אדמו"ר מהר"ש מיוסדים על מאמרי הצ"צ, ובפרט כפי שניתן להווכח עתה כאשר נדפסו הרבה מאמרים מהצ"צ רואים שהרבה ענינים נמצאים שם.

כ"ק הרבי: בעבר, כאמור, לא היו לומדים את ה"מגן אבות" והיתה אימרה שגורה בפי חסידים שאין ללמוד בו, אבל עתה יכולים ללמוד בו, כיון שהם מיוסדים על תורות הצ"צ.

רש"ג: מתחילה הייתי ירא ללמוד בספר "מגן אבות" אך כיון ששמעתי מכ"ק מו"ח (הריי"ץ) שהם מיוסדים על תורת הצ"צ, הוריתי היתר לעצמי.

כ"ק הרבי: הם מאמרים ערבים ("זיי זיינען גישמאקע מאמרים"), והם מיוסדים על תורת הצ"צ עם תוספת ביאור.

מאמר לך ה' הצדקה

מכ"ק אדמו"ר שלמה זלמן מקאפוסט

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

לך¹ ה' הצדקה ולנו בושת הפנים, וכתיב לך אדנו"י חסד כי אתה תשלם לאיש כמעשיהו. להבין ההפרש בין צדקה לחסד, גם מהו ענין בושת הפנים, דזה אינו שייך כי אם כשמקבלים צדקה מבשר ודם. אבל מהקדוש ברוך הוא, מהו הבושה, הלא כל השפעות שמקבלים ממנו הוא צדקה. הנה כתיב יאר ה' פניו אתנו. להבין מהו הלשון אתנו, לכאורה אינו מובן, הוי ליה למימר אלינו, כמו שכתוב יאר ה' פניו אליך. ואתנו, משמע, שהארת פנים שלמעלה, נמשך על ידי סיוע שלנו, שאנחנו מסייעים לו, כביכול, בהארת פנים שנמשך לנו.

צריך להבין מתחלה ענין הארת פנים שלמעלה, מהו. ויובן זה על דרך משל, באדם שנותן מתנה לאוהב אמיתי, נותן לו ברצון וסבר פנים יפות, בתענוג ושמחה ופנים צהובות. מה שאין כן, כשנותן לשונאו, הוא כמאן דשדי בתר כתפוי. כן על דרך משל, למעלה, ענין הארת פנים, הוא שנמשך פנימיות השפע מאור אין סוף, מפנימיות הרצון ופנימיות התענוג ממקור התענוגים, ובחינת זו מתגלה בתיקון השביעי מי"ג תיקוני דיקנא, שהוא ענין י"ג מדות הרחמים. ותיקון השביעי, הוא וְאָמַת, ובו היה מתגלה בחינת הארת פנים העליון, וממנו נמשך ההתגלות בכל ההשתלשלות, בכל הנאצלים והנבראים כו'.

והנה, כדי שיומשך בחינת הארת פנים מלמעלה, הוא על ידי עבודתינו למטה, הוא גם כן בבחינת הארת פנים, כמו שכתוב, כמים הפנים אל הפנים, כן לב האדם אל האדם. וענין הארת פנים למטה, הוא שיהיה פנימיות הרצון של האדם, רק לאלקות, ולא יהיה לו רצון אחר כלל, כמו שכתוב, מי לי בשמים ועמך לא חפצתי בארץ. ולא רצון בלבד, כי אם שיהיה גם תענוג מאלקות, כמו שכתוב, אז תתענג על הוי"ה, וכמו שכתוב, כל חֶלֶב להוי"ה, כי חֶלֶב הוא תענוג, כמו שאנו רואים, באדם שהוא בעל תענוג גדול, יש לו חלב הרבה. וענין כל חלב לה', הוא שכל התענוג יהיה לאלקות. ועל ידי זה, באתערותא דלתתא, אתערותא דלעילא, נמשך מלמעלה, גם כן הארת פנים.

¹ המאמר נדפס כאן לראשונה מכתב יד מעתיק.

והנה, הדרך שיבא האדם למדריגה זו, הוא כמו למשל למטה, כשאדם נתמלא חדוה ותענוג, עד שנשכח ממנו הצער שבלבו באותו שעה, כן על דרך משל, הקדוש ברוך הוא, הוא אוהב אמיתי לישראל, כמו שכתוב, אהבתי אתכם, ואוהב את יעקב. וענין האהבה, הוא כי כל העולמות דקדושה, מקבלים חיותם, מבחינת חיצוניות השפע. ולנשמות ישראל נמשך, מפנימיות השפע. וכמו כן, הן לה' אלקיך השמים ושמי השמים, רק באבותיך חשק ה'. פירוש, השמים, הוא עולם העשיה. ושמי השמים, הוא בריאה ויצירה, שהם נכללים בתיבת שְׁמַי, שהוא לשון רבים, כמו שכתוב, בראתיו יצרתיו אף עשיתיו. אף, הפסיק הענין. בין יצירה לעשיה, יש הפסק. אבל בריאה ויצירה, הם ביחד. על דרך משל, מחשבה ודיבור, והוא ענין המרכבה של שרפים חיות ואופנים. כי בעולם העשיה, הוא המרכבה של הגלגלים, והוא האופנים. וביצירה, החיות. ובבריאה, השרפים.

ורק באבותיך חשק. שפנימיות הרצון, הוא רק לנשמות ישראל. והנה, על ידי שמתבונן האדם בזה, איך דאיהו ממלא כל עלמין וסובב כל עלמין, ולגדולתו אין חקר, וחשק רק בנשמות ישראל, על ידי זה יתמלא הנפש אורה וחדוה ושמחה, כמו שכתוב, ישמח ישראל בעושיו, עד שישכח על צערו, ואפילו מן בני חיי ומזוני, ויהיה לו רק רצון ותענוג לאלקות. ועל ידי זה, ממילא יתגלה מלמעלה גם כן בחינת הארת פנים, כנזכר לעיל, וזהו יאר ה' פניו אתנו דוקא, כי באתערותא דלתתא, אתערותא דלעילא, כנזכר לעיל.

והנה, זמן התגלות הארת פנים מלמעלה, הוא בחודש תשרי. וההתחלה, הוא בראש השנה. כי בראש השנה, הקדוש ברוך הוא עומד מכסא דין, ויושב על כסא רחמים. פירוש כסא דין, הוא בחינת המלכות, כי בנין המלכות מהגבורות, ונקרא עין משפט, וכמו שכתוב, מלך במשפט יעמיד ארץ. ולכן, השם שבמלכות, הוא שם אדני, בחינת דינא. וכסא רחמים, הוא תפארת, שהוא עיקר וכללות זעיר אנפין, נקרא כסא רחמים, היינו שהוא רק בחינת כסא ולבוש לרחמים. כי עיקר הרחמים הוא י"ג מדות הרחמים. והעיקר, הוא תיקון השביעי, ואמת, ששם מאיר הארת פנים, שהוא הגילוי מעצמות בחינת מאציל העליון.

ותחילת התגלות בחינת זו הוא בבינה, שנקראת בחינת מלך, וכמו שאומרים ביום כיפור, מלך מוחל וסולח, והוא ענין אלוה סליחות, בחינת אלקים חיים, שהוא בבינה. ואחר כך מתגלה בזעיר אנפין, וזהו אֵל מלך יושב על כסא רחמים. פירוש אֵל, הוא תיקון הראשון מי"ג תיקוני דיקנא, והוא אֵל רחום וחנון. וכתוב, אֵל הוי"ה ויאר לנו, שהוא ענין הארת פנים, שמאיר בתיקון השביעי, והוא גם כן תיקון הראשון, שהוא

הכולל כל י"ג תיקוני דיקנא. וזהו שאומרים, אַל ארך אפיים, בתחנון ובתפילה פניך נקדם, שעל ידי בחינת אַל, נמשך בחינת פניך, שהוא הארת הנזכר לעיל.

ותחילת התגלות של בחינת זו, הוא בחינת מלך, שהוא בינה כו'. ואחר כך נתגלה בתפארת, שהוא בחינת כסא רחמים, ולכן הוא מוחל עוונות עמו כו', שהוא מקור הרחמים. והתגלות בחינת זו בראש השנה, הוא על ידי השופר, כמו שכתוב בטור, שענין השופר הוא כמו שכתוב, עורו ישנים מתרדמתכם, שענין השינה הוא הסתלקות המוחין, ועל ידי השופר, נמשך המשכות המוחין, שהוא ענין הארת פנים, כמו שכתוב, חכמת אדם תאיר פניו. גם השופר הוא גנוחי גנח וילולי יליל, שהוא ענין התעוררות רחמים, שהוא ענין הארת פנים כנזכר לעיל. וזהו שאומרים אחרי תקיעת שופר, הפסוק אשרי העם יודעי תרועה ה' באור פניך יהלכון. זהו שהתחלת התגלות של בחינת זו הוא בראש השנה, ומתגלה בכל חודש תשרי. שעל זה נאמר, שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני. שבראש השנה הוא בחינת שמאלו תחת לראשי, שאין זה בחינת שמאל דוחה, רק הוא תחילת הקירוב. ואחר כך, בסוכות, סכך הסוכה הוא בחינת וימינו תחבקני. ואחר כך, בשמיני עצרת, הוא גמר היחוד, וזהו עצרת תהיה לכם, לשון קליטה.

והנה, לכן צריך בחודש תשרי העבודה גם כן בבחינת פנים, היינו כי בכל השנה יכולים לצאת ידי חבותו, גם בבחינת חיצוניות הלב, היינו כי בכל השנה, אהבה שעל פי טעם ודעת, דחילו ורחימו שכליים, ויש בזה גם כן בחינת הילוך, כמו שכתוב, אחרי הוי"ה תלכו. מה שאין כן בעשרת ימי תשובה, צריך להיות העבודה בבחינת פנים, שהוא פנימיות הלב, רעותא דליבא, צעקת הלב, כמו שכתוב, צעק לבם כו', והיינו מפני שנמשך מלמעלה בחינת הארת פנים, על כן צריך להיות מלמטה גם כן העבודה בבחינת פנים.

והנה כתיב, דרשו הוי"ה ועוזו, בקשו פניו תמיד, שצריך להיות בקשו פניו תמיד. כי בבחינת פנים, יש ריבוי מדריגות, בעילוי אחר עילוי, עד אין קץ. כי יש בחינת פנים, ופנים לפנים. כי יש בחינת אנפי זוטרי, ואנפי רברבי. זעיר אנפין, ואריך אנפין. וזהו באור פניך יהלכון, שיש בחינת הילוך בבחינת אור פניו, וזהו שכתוב, ארץ אשר ה' אלקיך דורש אותה תמיד, עיני ה' אלקיך בה, מראשית השנה ועד אחרית השנה. ומבואר הקושיא באגרת הקודש, כיון שדורש אותה תמיד, מהו מראשית ועד אחרית, עיין שם.

אך הענין, כי בכל ראש השנה, נמשך הארת פנים. ובראש השנה זה, נמשך הארת פנים, יותר גבוה משנה העברה. לכן נאמר, מראשית השנה ועד כו'. וזה שכתוב, לך אמר

לבי בקשו פני, את פניך הוי"ה אבקש, שצריך לבקש בחינת פנים, שיומשך מבחינה יותר גבוהה. והנה, לכן צריך להיות העבודה של האדם בעשרת ימי תשובה, גם כן לבקש בחינת הפנים שלו, כי גם באדם יש כמה מדריגות בבחינת פנים, כידוע, שיש הארת פנימיות הלב, ועצמות פנימיות הלב, ועומק פנימיות הלב, ותעלומות הלב, שהוא יותר גבוה בעומק מעומק הלב, כמו שכתוב, שאגתי מנהמת לבי, וכמו שכתוב, כי הוי"ה יודע תעלומות לב. ולפי ערך שאדם מעורר בעצמו פנימיות הלב שלו, כן נמשך מלמעלה גם כן, כנזכר לעיל בענין יאר ה' פניו אתנו דוקא.

והנה, חודש אלול, הוא הכנה לחודש תשרי, והיינו כי באלול מאירים י"ג מדות הרחמים, רק שהם בבחינת מקיפים, ואינם מאירים בפנימיות, היינו שהם נותנים רק כח באדם, שיהיה ביכולתו לעבוד בבחינת פנים, וזהו ענין כ"ד קישוטי כלה, שהקישוטים גורמים בחינת הארת פנים בהכלה. כן י"ג מדות הרחמים דאלול, הם נותנים כח ועוז באדם, שיבא לבחינת פנים. וזהו שכתוב, ומל ה' את לבבך ואת לבב זרעך, ראשי תיבות אלול. וכתיב, את לבבך, ולא ערלת לבבך. כי כתיב, ומלתם את ערלת לבבך, היינו האוטם והכיסוי שעל הלב, שהוא ענין התקשרות לתאוות זרות. זה צריך האדם בעצמו להעביר.

וענין ומל ה' את לבבך, הוא להעביר חיצוניות הלב, שיתגלה פנימיות הלב. לזה, נמשך הכח מלמעלה בחודש אלול. וזהו לך אדנ"י הצדקה. פירוש צדקה, הוא ענין י"ג מדות הרחמים, כמו שאומרים, ענינו לובש צדקות ענינו. שי"ג מדות הרחמים, הוא י"ג תיקוני דיקנא. בחינת שערות, נקרא בחינת לבושים, כמו שכתוב, לבושה כתלג חיזור, כי עצמות אור אין סוף, הוא למעלה מעלה מבחינת רחמים, כי רחמים אינו שייך כי אם על עולמות, שיש על מי לחול הרחמים. אבל אור אין סוף, הוא למעלה מגדר עלמין, רק הוא מתלבש בלבוש של רחמים, וזהו לבושו צדקה. והתגלות י"ג מדות הרחמים, הוא על ידי בחינת מלכות. זהו לך אדנ"י הצדקה ולנו בושת הפנים, היינו ממה שהפנים שלנו הוא מלוּבש בעניני עולם הזה, היינו שפנימיות הרצון והתענוג, הוא רק בצרכי הגוף. והעבודה לאלקות, אפילו בעת התפילה, הוא כמו שכתוב, כי פנו אלי עורף ולא פנים, שהוא רק בחיצוניות. ואפילו כשמייגע עצמו בתפילה, ובא לבחינת אהבה, הוא כמו שכתוב, לעשותה, לאהבה שהוא בבחינת עשיה והכרח. וזהו שכתוב, כי על כל פנים, בוששה.

והנה זהו בהיתר, מה שהיה מושקע בצרכי עולם הזה, בבני חיי ומזוני. ויש עוד, כמו שכתוב, על כל פנים קבצו פרור, הוא שחרות הקדירה, מה שנעשה מבישול המים על האש. ובאדם, הקדירה הוא המוח. כל מה שבקדירה, נידון כמו. והוא מה שהמוחין

הם מלובשים במחשבות זרות והרהורי עבירה, הוא גם כן בישול המים ואש. המים, הם מי הזידונים, כי מים מגדלים כל מיני תענוג, והוא תענוג שבהרהורי עבירה ותאוות רעות. ואש, הוא אש זר, החמימות ורשפי אש לתאוות, רחמנא ליצלן. ועל ידי זה, נעשה שחרות הקדירה, שאין שום נקודה לובן. כי לובן, הוא מורה על גילוי אלקות. והשחרות, הוא שאין מאיר בו שום גילוי אלקות, לא במדות, ולא במוחין אפילו. וזהו שכתוב, חשך משחור תארו, הלא כבני כושיים אתם לי, שנשרפו מחמא בישא. וזהו שכתוב, משנה פניו ותשלחהו, כי הנה כתיב, בצלם אלקים עשה את האדם, נעשה אדם בצלמינו כדמותינו. שהאדם הוא בצלם אלקים. אך, על ידי העוונות, נעשה משנה פניו, וכמו שכתוב בזוהר, על מרודך בלאדן בן בלאדן, בל אדם, רק דמות כלב כו'.

וזהו השייכות דלך אדנ"י הצדקה ולנו בושת הפנים, כי מן הצדקה, שהוא התגלות י"ג מדות הרחמים בחודש אלול, היה צריך להיות הפנים של האדם לאלקות. וכשאינו כן, מזה הוא בושת פנים. וענין לך אדנ"י החסד, קאי על חודש תשרי, שנתבאר לעיל, שעל ידי הארת פנים שלמטה, נמשך מלמעלה גם כן בחינת הארת פנים. והנה, באמת, אין ערוך כלל, הארת פנים של האדם, שיעורר על ידי זה הארת פנים שלמעלה, כי מה תופס מקום הפנים של האדם, היינו הרעותא דליבא שלו, אהבה בכל מאדך, שאין ערוך כלל, אפילו לאהבת מלאך דעשיה כו'. כי אצל האדם, הוא בחינת מאד, בלי גבול, שהוא מלובש בגוף גשמי. והוא כלא חשיב, לאהבת המלאך דעשיה, ומכל שכן לגבי יצירה ובריאה ואצילות, וכל שכן הארת פנים, שהוא בחינת התגלות בחינת עצמות שמתגלה בתיקון ואמת, שלמעלה הרבה מהתגלות בשאר י"ג מדות הרחמים. לכן, איך שייך כלל, שפנימיות הלב של האדם, יעורר בחינת הארת פנים שלמעלה. רק, הוא מצד כי חפץ חסד הוא, שכך עלה ברצונו, שיהיה באתערותא דלתתא, אתערותא דלעילא. וזהו לך אדנ"י החסד כו'.

והנה ענין בושת הפנים דחודש אלול, הוא בחינת חותם שוקע. וידוע, דחותם שוקע שלמטה, הוא כלי, לבחינת גילוי חותם בולט שלמעלה. כי למעלה, יש גם כן בחינת חותם שוקע וחותם בולט. חותם שוקע, הוא האור המלובש בסדר השתלשלות, שהוא מלובש בכלים ולבושים. ובשרשו, הוא ענין שאבא יונק ממזל השמיני, ונוצר. ואימא יונק ממזל הי"ג, ונקה. וענין המזלות, הוא בחינת שערות, על דרך משל למטה, שבהשערה יש חלל, שנמשך לתוכה היניקה מן המוח. ועצם השערה, היא מעלמת ומלבשת על היניקה. כן על דרך משל למעלה, השערות, הם בחינת העלמים ולבושים, ומהם הוא שרש כל העלמים והסתרות שבכל סדר השתלשלות. זהו ענין חותם שוקע. כי על דרך משל, חותם, הוא הקיום של דבר. כן האור, הוא המקיים כל סדר השתלשלות, והוא שקוע, על שם שהוא מלובש בלבושים ומסכים ופרסאות.

וחותם בולט, הוא גילוי אורות אשר בלי לבושים והעלמים. והנה, בראש השנה, הוא בחינת חותם שוקע. שבראש השנה, כל העולמות הם ביראה, כמאמר, ונתנה תוקף קדושת היום, כי הוא נורא ואיום כו', ומלאכים יחפזון כו'. הוא כלי, לבחינת גילוי חותם בולט שלמעלה, כמו שכתוב, חשף ה' זרוע קדשו. ואיתא בזוהר, אימתי, בראש השנה. ופירוש חשף, הוא שנגלה, בלי שום העלם ולבוש. זרוע קדשו, הוא גבורה דעתיק יומין, המלבוש במוחא סתימאה, שהוא ענין הארת פנים, שמאיר בתיקון ואמת, בלי שום העלם ולבוש, שנקרא הארת פנים. על דרך משל, תרין תפוחין שבפנים של האדם, שפנוי משערות. וזהו שבאלול הוא בושת הפנים כלל, שהבושה הוא מן הצדקה, שהוא ענין י"ג מדות הרחמים המתגלים, שיהיה העבודה בבחינת פנים, והוא להיפוך, כי גם הבושה הוא מגדולת אור אין סוף שמתגלה אז, והוא בחינת שוקע. על ידי זה, מתגלה בראש השנה, בחינת חותם בולט, שיהיה יאר ה' פניו אתנו סלה.

סליק.